

[Ministeren for kommunikation og turisme]

flere folkeafstemninger, direkte demokrati og den slags, og det lyder da dejligt, men der er vel også grænser for, hvad vi skal ulejlige befolkningen med – det tror jeg i hvert fald den vil synes – men intentionen er da selvfølgelig god.

Så hørte jeg en hel del om et hul i loven, og at jeg skulle være en god tekniker. Det er jeg ikke, men jeg har tidligere – da jeg var soldat – stoppet sokker, så måske er jeg en god hulstopper, og jeg er taknemlig for, at Folketinget i denne situation vil hjælpe mig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Trafikudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 26:

Forslag til lov om ophørsstøtte til jordbrugere.
Af landbrugsministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 13/10 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Henrik Dam Kristensen (S):**

Med lovforslaget om ophørsordningen gives landmanden økonomisk mulighed for at trække sig tilbage. Ud over et alderskrav på mindst 55 år er der også et krav om, at man skal have haft landbrug som hovederhverv i de sidste 10 år, og dertil kommer selvfølgelig, at man skal afhænde sin jord enten ved salg eller langtidsbortforpagtning.

Socialdemokratiet var godt tilfreds med den aftale, som landbrugsministeren fik med de ansvarsbevidste landsbrugsorganisationer i foråret, en aftale, som allerede har haft stor be-

tydning for mange landmænd. I aftalen var også indeholdt, at EF-landbrugsreformens muligheder for ophørsstøtte skulle udnyttes i Danmark. Det løfte indfrier regeringen nu. Skønsmæssigt vil 4.500 landmænd i de kommende 5 år kunne tage imod tilbudet om at trække sig tilbage.

Ældre landmænd, der i en årrække har haft hårdt fysisk arbejde, får altså mulighed for at tage den med ro. Dels vil de kunne modtage et beløb på op mod 90.000 kr. om året, og ved siden af vil de også få mulighed for at tjene op til maksimumsdagpengesatsen.

Det er klart, at der med denne lov hurtigere vil komme frijord i omløb. Derfor har regeringen også fremsat forslag om en bedre jordfordeling. Og det er jo forholdsvis store arealer, vi taler om, skønsmæssigt 100.000 hektarer i de kommende kår. Det vil selvfølgelig være vigtigt, at den forcerede udvikling, vi nu sætter i gang, sker på en fornuftig måde. Det vil betyde, at de, der har ønske om at udvide, formentlig vil kunne få dette ønske opfyldt hurtigere, og andre vil få bedre muligheder for arrondering i den bedrift, de har.

Alt i alt et fornuftigt lovforslag, og Socialdemokratiet vil selvfølgelig medvirke til, at det får en positiv udvalgsbehandling.

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Da den konservative ordfører, hr. Rønholt, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne meddele, at Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig lovforslaget. Forslaget kan yde et bidrag til at mildne de problemer, som strukturtilpasningen i landbruget giver den enkelte landmand, og medvirke til, at den pågældende kan komme ud af erhvervet på en anstændig måde.

Under udvalgsarbejdet vil vi søge de enkelte punkter nærmere belyst, men lovforslaget som sådan kan vi støtte.

Tørnæs (V):

Det kan næppe undre nogen, at vi hilser dette lovforslag velkommen. Lovforslaget skal jo tilgodesse to formål: dels at ældre landmænd kan få støtte til at ophøre med virksomheden, dels at skabe basis for en strukturforbedring og en strukturtilpasning i landbruget.

Hvad angår det første formål, ophørsstøtten til dem, der skal forlade landbruget, har vi en

[Tørnæs]

del tekniske spørgsmål, som nok egner sig bedst til udvalgsarbejdet. Der står f.eks. i § 2, nr. 4, at man skal ophøre med al erhvervs-mæssig landbrugs- og gartnerivirksomhed. Og i bemærkningerne dertil er knyttet, at man så heller ikke skal have mulighed for vikarbejde eller maskinstationsvirksomhed. Vi vil gerne dyrke lidt i udvalget, hvordan disse ting skal fortolkes og forstås.

Vi er også interesseret i og optaget af, hvordan gartnerierne kan blive indpasset i denne lovgivning. Hvis § 3 skal forstås således, at den, der overtager jord, skal udvide med mindst 10 ha, bliver der efter vores opfattelse betydelige vanskeligheder for i hvert tilfælde visse gartnerivirksomheder, da der kunne være problemer med at leve op til denne grænse. Men det er alt sammen ting, som vi antager er af teknisk karakter, og som vi enten kan få gode svar på eller få ændret i en fornuftig retning.

Det andet formål, jeg nævnte, er efter vores opfattelse mindst lige så vigtigt, nemlig at denne lov kommer til at fremme strukturtilpasningen og strukturudviklingen i landbruget. Det er derfor helt afgørende, at lovens administration og tilrettelæggelse bliver af en sådan karakter, at det formål også tilgodeses. I den forbindelse skal der måske også ses på nogle spørgsmål vedrørende hovederhvervskriterier.

Jeg vil også gerne nævne, at der i lovforslaget er foreslået en ændring af landbrugsloven, således at den bliver bragt i overensstemmelse med loven om ophørsstøtte. Det har vi som sådan ingen kommentarer til, men vi lægger megen vægt på, at den strukturforbedring og -tilpasning, som denne lov her åbner mulighed for, ikke bliver ødelagt med en opstramning af den eksisterende landbrugslov. Vi mener, det er vigtigt, at landbrugsloven har så vide rammer og er indrettet på en sådan måde, at den ikke hindrer den strukturtilpasning, som er nødvendig.

Jeg vil i den sammenhæng erindre om, at landbrugsloven, som gælder nu, jo hviler på et bredt – i hvert fald relativt bredt – grundlag, nemlig et forlig, som er indgået mellem flere partier her i Folketinget, og hvoraf to nu er regeringspartier. Jeg går ud fra, at disse partier vil respektere et sådant forlig. Det er normalt ikke partier, som ynder at blive kritiseret for eller lægger op til forligsbrud, så vi går ud fra, at hvis der bliver tale om ændringer af land-

brugsloven, er det noget, som vil blive drøftet, og vi går også ud fra, at der ikke bliver foretaget ændringer, uden at forligspartierne er enige.

Med disse ord vil jeg annoncere en positiv udvalgsbehandling af dette lovforslag.

Birthe Hansen (SF):

Lovforslaget er jo en følge af det forlig, landbrugsministeren indgik i foråret 1993 med landbrugets organisationer, et forlig, som de enkelte medlemmer bestemt ikke var udelte begejstret for. Det er også et led i EF-reformen af den fælles landbrugspolitik fra maj 1992, men i modsætning til to andre rådsforordninger, som medlemsstaterne i den forbindelse var forpligtet til at gennemføre, er forordningen om støtte til førtidspensionering i landbruget frivillig.

Vi mener, at ministeren med lovforslaget vil indføre et princip, som ikke tidligere har været gældende, nemlig en pensionsalder på 55 år. Det er ikke, fordi vi har noget imod en nedre grænse på 55 år, og vi vil da også omgående, så snart det kan lade sig gøre, fremsætte et lovforslag om, at efterlønsalderen nedsættes til 55 år. Så er der ligesom lidt mere rimelighed i tingene. Vi skal jo ikke glemme, at vi i forvejen har en lov, der tillader selvstændige at forsikre sig, og eventuelle tidligere problemer, som jordbrugere kan have haft med hensyn til at gå på efterløn, må nu være ude af billedet, idet der her er tale om, at man simpelt hen ophører med sit jordbrug.

Så er der en ting til – der er egentlig en del – vi ikke er helt så begejstrede for. Vi bryder os nemlig heller ikke om, at der i § 3, stk. 2, kun er et krav om, at den jordbruger, der overtager jord, skal have udvidet sin bedrift med mindst 10 ha. I modsætning til den tidligere ordfører hr. Tørnæs ser vi meget gerne, at der indføres en maksimumsgrænse. Vi mener, at det har utrolig stor betydning i hvert fald for vores syn på den strukturudvikling, der skal finde sted inden for landbruget.

Til slut skal jeg nævne § 13, en paragraf, som i lovforslaget slet ikke er ledsaget af nogen som helst bemærkninger, og det kunne da ellers nok være tiltrængt, synes jeg. Det er igen et nyt princip. Herefter kan den efterlevende ægtefælle nemlig få ministerens tilladelse til at overtage støtteordningen. Det kan vi i hvert fald i øjeblikket slet ikke overskue konsekven-

[Birthe Hansen]

serne af. Det virker egentlig også lidt underligt, når man læser i rapporten fra den arbejdsgruppe, som landbrugsministeren har nedsat, hvor der på side 64 står, at en medarbejdende ægtefælle ikke vil kunne komme ind under støtteordningen. Men nu kan man pludselig komme i betragtning alligevel, hvis den ene dør.

Alt i alt vil vi nok lade vores endelige stilling til lovforslaget afhænge af, hvordan udvalgsarbejdet forløber.

Niels Højland (FP):

Umiddelbart kan ophørsstøtte til landmænd, der er fyldt 55 år, virke tillokkende, fordi der er tale om en form for pension til ældre landmænd, der ikke længere ønsker at være på arbejdsmarkedet, men grundlæggende og samfundsmæssigt er det galt at trække folk ud af produktionen, for kun gennem arbejde og produktion kan samfundet fortsat blive ved at fungere på en tilfredsstillende måde. Det er ærgerligt, at landmænd i dag ikke er i stand til at overdrage en veldreven og velkonsolideret gård til en søn eller andre og så komme ud af det med skindet på næsen.

Det er også blevet sagt af tidligere ordførere, at her var en måde, hvorpå nogle kunne komme anstændigt ud af erhvervet. Det er jo netop, fordi mange er klar over, at de efter et langt og slidsomt liv ofte alligevel faktisk bare har slidt for statskassen og ikke til gavn for dem selv eller deres familie. Skatteflåningen af de vareproducerende erhverv er så kraftig, at det forekommer mange lettere at være på overførselsindkomst end at producere varer til gavn for sig selv og for andre.

Udtræden af arbejdsmarkedet og overgangen til en tryk pensionisttilværelse skulle optimalt set foregå på et tidspunkt, hvor lysten og måske evnen til at være på arbejdsmarkedet forsvinder, og på baggrund af en selvskabt pensionsformue. Tidligere ordførere har nævnt, at der er og har været mulighed for at gå på efterløn, men der er måske mange, som ikke har tænkt over det. Der er måske også nogle, der ikke engang har haft råd til at komme ind i sådanne ordninger, fordi de ikke har syntes, at økonomien strakte til de bidrag, man skulle yde dertil.

Gennem en grundlæggende forkeret skatteoprævning af en kolossal størrelse ødelægges mange af individets muligheder for at skabe

sig en sund og tryk tilværelse, men systemet er ikke anderledes. Derfor kan der af hensyn til landmænd, der ønsker at forlade arbejdsmarkedet, være gode intentioner i lovforslaget, og der er også allerede rejst mange spørgsmål her. Fremskridtspartiet vil forsøge at rejse en del flere under udvalgsarbejdet.

Vi vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet, og vores endelige stillingtagen til lovforslaget vil afhænge af dette udvalgsarbejde.

Addi Andersen (CD):

Centrum-Demokraterne hilser med tilfredshed dette lovforslag velkommen. Dermed opfylder Folketinget en opfordring fra EF om en Fællesskabsordning med støtte til førtidspensionering i landbruget. Ordningen er frivillig for medlemslandene, og det er glædeligt, synes jeg, at de landmænd, der vælger at sælge eller bortforpagte deres jord og ophører med at drive landbrug eller gartneri, kan få ophørsstøtte. Det er en god ordning, som har det plus indbygget, at den landmand, der modtager ophørsstøtte, ikke behøver at sidde med hænderne i skødet, men har lov til at have en indtjening ved siden af, blot det sker i et andet erhverv. Dog begrænses den udbetalte støtte af jobindtægtens størrelse svarende til højeste dagpengesats. Derefter reduceres ophørsstøtten proportionalt med det indtjente beløb, der ligger herudover.

Et godt lovforslag, som CD vil medvirke til en hurtig udvalgsbehandling af.

Hans Larsen-Ledet (RV):

Lovforslaget, som vi her behandler, har sit udgangspunkt i en EF-vedtagelse, som stiller medlemslandene frit. Der er tale om et tilskud på 50 pct., men så er forudsætningen også, at man i hovedtrækkene skal opfylde de betingelser, der stilles fra EF's side. Forhåbentlig vil der i praksis være mulighed for en vis fleksibilitet, så det kan tilpasses danske forhold.

Man kan selvfølgelig spørge, om der ikke i forvejen er landbrug nok, der ophører med at fungere som selvstændige landbrug, og svaret må for mit vedkommende være: jo! Men hvis man ikke vil være med, får man også et medansvar for, at landmandsfamilier, der er kørt træt, afskæres fra de muligheder, som landmandsfamilier i andre lande har på deres ældre dage. Der bliver i realiteten tale om en slags pensio-

[Hans Larsen-Ledet]

nering af en gruppe landbrugere, og det er frivilligt, om de landmænd, som ordningen omfatter, vil være med.

Som noget meget positivt vil jeg nævne forpagtningsmuligheden. Der kræves en tinglyst forpagtningskontrakt for en 5-års-periode.

Jeg har også bemærket, at lovforslaget har været forelagt landbrugsorganisationerne, og at det indgik i en aftale af 6. april 1993 mellem organisationerne og Landbrugsministeriet. I et høringssvar har Landbrugsraadet, Dansk Familielandbrug og De danske Landboforeninger berørt muligheden for, at en 900 timers arbejdsindsats kunne være tilstrækkelig for at opfylde hovederhvervskravet. Jeg går ud fra, at det spørgsmål også vil blive rejst under udvalgsarbejdet, også om det overhovedet vil være muligt at få en sådan ændring godkendt af EF.

Dansk Erhvervsgartnerforening har rejst spørgsmålet – over for nogle af os i hvert fald – om der kan findes frem til en omregningsfaktor for gartneres jordarealer, der jo dyrkes mere intensivt end almindelig landbrugsjord, hvorfor gartnerne ikke har jord nok til, at de er i stand til at opfylde de normer, der kræves ifølge lovforslaget. Hvor meget vil det koste at opfylde gartnerens ønske? Gartnerens henvendelse vil sikkert også komme på udvalgets bord.

Det største og mest positive perspektiv i lovforslaget er efter radikal opfattelse, at den frigjorte jord kan indgå i en jordfordeling. Det har stor driftsmæssig værdi, at fremtidens landbrug er vel arronderede. Det betyder noget i hverdagen. Det hører også med til moderne trafikpolitik, at vi i den udstrækning, det er muligt, holder den tunge, langsomme trafik væk fra vore landeveje.

Det er også positivt, at der gives disse muligheder til de 4.000-5.000 ældre landmænd, og det er positivt, at der gives virkelig gode muligheder også for mindre, lokale jordfordelinger. Det er i denne forbindelse en helt klar radikal interesse, at de mindre brug, der har behov for tillægsjord, også vil kunne komme i betragtning.

Endelig er det en kendsgerning, at den midlertidige bortforpagtning af jorden kan give samme pensionsmulighed, som frasalgs af jorden indebærer mulighed for, og det synes jeg der er grund til virkelig at markere som noget

tilfredsstillende. Det skulle ikke undre mig, om mange landmænd vælger at bortforpagte jorden frem for at sælge den. Selv om der i øjeblikket er mange problemer for dansk landbrug, vil vi komme til at gå lysere tider i møde, og så kan det være en fordel stadig at have jorden efter forpagtningens ophør.

Det Radikale Venstre kan støtte lovforslaget.

Lysholm Christensen (KRF):

Dansk landbrug har gennem nogle år været inde i en voldsom strukturudvikling, antallet af bedrifter er reduceret meget kraftigt. Der skal langt større areal og langt større produktion til nu for at have en økonomisk bæredygtig drift end bare for nogle få årtier siden.

Det er ikke kun i Danmark, at man har haft denne store omstillingsproces. Også i de andre EF-lande er mange ejendomme nedlagt som selvstændige landbrug og lagt sammen til større enheder. Udviklingen er jo bl.a. et resultat af den fælles landbrugspolitik, og udsigterne til et kommende GATT-forlig vil også skærpe konkurrencen på området og måske forstærke denne strukturudvikling yderligere.

Vi står i dag med et lovforslag, som prøver at række en hjælpende hånd til de landmænd, som ikke helt har fulgt med udviklingen på forskellig måde i form af investering. Det kan også være, at helbredet ikke rigtig har tilladt den store aktivitet, og der kan være mange grunde til, at man ønsker at stoppe sin landbrugsproduktion, før man når pensionsalderen. Derfor er det et vældig godt forslag, der ligger her, om en ophørsordning til sådanne landmænd.

Lovforslaget bygger på et forlig, der er indgået mellem landbrugsministeren og organisationerne i april dette år. Der er altså bred enighed om, at man skal gennemføre denne ophørsordning for jordbrugere dels finansieret af EF's ophørsordning og dels af den danske stat.

Der er opstillet en række betingelser for at få del i ophørsstøtten. Nogle er EF-dikterede, andre kan vi selv fastlægge. Disse betingelser skal jeg ikke remse op her, de står i lovforslaget. Men jeg mener, det er vigtigt, at en overskrift må være, at man virkelig yder hjælp til de landmænd, som har hjælp behov; der er jo ikke så megen idé i at lave en ordning, som hjælper dem, der er selvhjulpne i forvejen. Derfor skal det virkelig være sådan, at man

[Lysholm Christensen]

hjælper dem, der har hjælp behov, så de kan komme ud af erhvervet på en anstændig måde.

Derfor er det også en overvejelse værd, om der burde være et par ventiler i loven, så man kunne tage højde for nogle specielle situationer. Jeg tænker f.eks. på den situation, der kunne opstå, hvis en landmand et par år har været på førtidspension og hans hustru driver virksomheden videre. De vil formentlig ikke kunne komme ind under ordningen, som den er strikket sammen nu. Endvidere er der hele problematikken med hensyn til de medhjælpende hustruer osv. Jeg efterlyser altså nogle ventiler, som måske kunne løse nogle specielle problemer.

Forslaget indebærer en ændring af landbrugsloven, og det medvirker vi også gerne til. Det er altså alt i alt et godt forslag, som vi kan støtte, og vi ser frem til et konstruktivt arbejde i udvalget, hvor vi kan få afklaret de spørgsmål, der er blevet stillet her i dagens debat.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Jeg vil gerne takke ordførerne for deres alt-overvejende meget positive modtagelse af dette forslag. Jeg kan gøre SF's ordfører, fru Birthe Hansen, opmærksom på, at det foreliggende forslag først og fremmest er et strukturpolitisk forslag, der skal forbedre strukturen i erhvervet, så de, der bliver tilbage i erhvervet, får bedre muligheder for at klare sig. Det gør vi altså, samtidig med at vi giver nogle mulighed for at komme ud på en måde, som de forhåbentlig får glæde af. Forslaget har således et strukturpolitisk sigte, og det er også derfor, EF vil være med til at finansiere det.

Mange af de spørgsmål, der er blevet stillet, har mere teknisk karakter og egner sig derfor bedre til at blive behandlet i udvalget. Der er bl.a. rejst spørgsmålet om de ti hektarer. I forordningen kræves det, at der sker en væsentlig forøgelse, og om det dermed er tilfældet, kan man selvfølgelig altid diskutere, men dette og andre spørgsmål kan vi jo tage op under udvalgsarbejdet.

Det er forudset, at der sker en ændring i landbrugsloven, og det kan også godt være, at landbrugsloven bliver foreslået ændret mere generelt. Så vidt jeg husker, udtalte den tidligere statsminister, at der jo var grænser for, hvor lang tid forlig eksisterede, men jeg vil gerne sige, at jeg agter at invitere alle Folketingets partier til en forhandling om forslag til eventu-

elle ændringer i landbrugsloven, og de kan gå både i den ene og i den anden retning; bl.a. er vi jo enige om, at der skal ske en stramning, når det drejer sig om det begreb, man kalder »bygge sig til jord«, og det er landbrugsorganisationerne i øvrigt også enige om.

Men tak for en generelt meget positiv modtagelse af forslaget.

(Kort bemærkning).

Birthe Hansen (SF):

Jeg vil gerne stille et kort spørgsmål, nemlig følgende: Indebærer EF's tilslutning et forbud imod en maksimumsgrænse og ikke imod en minimumsgrænse?

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Det vil jeg afklare under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Landbrugs- og Fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 27:

Forslag til lov om ændring af lov om jordfordeling mellem landejendomme.

Af landbrugsministeren (Bjørn Westh).

(Fremsat 13/10 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ilse Hansen (S):

I forbindelse med, at der den 6. april i år blev indgået den føromtaltede aftale mellem landbrugsministeren og landbrugets organisationer vedrørende bl.a. den nu overståede første behandling af ophørstøtteordningen til